

Ministerie BZK,
t.a.v. minister drs. K. Ollongren,
Postbus 20011,
2500 EA Den Haag

Ministerie van Financiën,
t.a.v. minister drs. W. Hoekstra,
Postbus 20201,
2500 EE Den Haag

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
t.a.v. minister H.M. de Jonge,
Postbus 20350,
2500 EJ Den Haag

i.a.a. Vaste commissie Binnenlandse Zaken
Vaste commissie Financiën
Vaste commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport

i.a.a. VNG, IPO

Overleg Zeeuwse Overheden
Kanaalweg 1
4337 PA Middelburg
088 2461700
info@regiobureauzld.nl
www.samenzeeland.nl

Middelburg, 23 juni 2020

Geachte mevrouw Ollongren, heer Hoekstra en heer de Jonge,

Recentelijk is op landelijk niveau een aantal adviezen uitgebracht over de herverdeling van het gemeentefonds. De signalen die ons bereiken over de herverdeling van het gemeentefonds, baren de Zeeuwse gemeenten ernstig zorgen. De forse herverdeling binnen het gemeentefonds sociaal domein van de kleine naar de grote gemeenten en de gehanteerde nieuwe verdelingsmaatstaven zijn volgens de Zeeuwse gemeenten onbegrijpelijk en niet te accepteren. De onlangs verschenen adviezen hebben veel vragen opgeroepen, waarnaar nader onderzoek gedaan gaat worden. Het verzoek is om de Zeeuwse zorgen in het verdere traject met extra aandacht mee te nemen. Via deze weg een overzicht van de zorgen die bij de Zeeuwse gemeenten leven.

Volgens de laatste plannen voor de herverdeling zouden gemeenten met 20.000-50.000 inwoners er gemiddeld 37 euro per inwoner op achteruit gaan en zouden gemeenten met meer dan 250.000 inwoners er 105 euro per inwoner bij krijgen. Het gaat hier om een gemiddelde per gemeentegrootte. Een specificatie per gemeente is niet verstrekt zodat de korting op het budget van verschillende gemeenten in Zeeland zelfs nog groter zou kunnen zijn dan de berekende 37 euro per inwoner. Deze constatering, gekoppeld aan het feit dat veel gemeenten in Zeeland te kampen hebben met een fors financieel tekort en al fors bezuinigen, zou betekenen dat het tekort nog verder zou toenemen. Verder is het momenteel nog niet duidelijk of de verdeling van het klassieke deel van het gemeentefonds dit dreigend tekort geringer maakt of mogelijk zelfs nog dramatischer maakt. Omdat de Zeeuwse overheden zich bijzonder veel zorgen maken over de ontwikkelingen die van invloed zijn op de financiële positie van de gemeenten, hebben zij recentelijk een eigen onafhankelijk

voorbereidend onderzoek laten uitvoeren door Significant. Dit voorbereidend onderzoek leidt tot de volgende bevindingen:

- De Zeeuwse gemeenten zijn getalsmatig oververtegenwoordigd bij de aanvragen en toekenningen uit het Fonds tekortgemeenten in het sociaal domein. Van de Zeeuwse gemeenten deed 70% een aanvraag, landelijk was dit 23%. Aan 54% van de Zeeuwse gemeenten werd een aanvraag toegekend, landelijk was dit 20%. De Zeeuwse gemeenten behoren niet tot de gemeenten met de grootste tekorten, maar vallen allemaal binnen de categorie tekorten van € 40- € 80 per inwoner. Alleen Middelburg, met een tekort van € 80 - € 120, is hierop een uitzondering.
- Met de nuancering dat het gaat om begrotingscijfers, zien we dat ook in 2020 70% (9) van de Zeeuwse gemeenten een tekort verwacht in het sociaal domein. De uitgaven in het sociaal domein zijn in dit geval hoger dan de inkomsten uit bijdragen van het Rijk. In vergelijking met 2018 neemt het verwachte tekort toe (van € 21 mln. naar € 40/45 mln.).
- Wanneer we de uitgaven van Zeeuwse gemeenten vergelijken met objectief gekozen referentiegemeenten, dan zien we grosso modo dat in 2018 de Zeeuwse gemeenten niet uitzonderlijk hoge uitgaven hebben. Desondanks bestaan er bij een aantal Zeeuwse gemeenten (grote) tekorten in het sociaal domein. Dit suggereert dat ook naar de inkomstenkant gekeken moet worden om een verklaring te vinden voor de tekorten. Voor een deel zijn de tekorten terug te voeren naar een tekortschietend macrobudget, maar voor een deel is waarschijnlijk ook sprake van een slechte aansluiting van de bekostigingssystematiek bij de Zeeuwse opgaven.

Om voor Zeeland tot een oordeel te komen of de voorgestelde verdeelsystematiek tegemoetkomt aan de Zeeuwse opgaven is in dit vooronderzoek een eerste analyse gemaakt van de gebruikte maatstaven. Zijn er nog factoren die (vooralnog) niet worden meegenomen in de nieuwe verdeelsystematiek, maar die wel voor Zeeland van belang zijn? Op basis van een eerste analyse van deze factoren komen we tot een aantal aandachtspunten:

- **Ruimtelijke kenmerken worden slechts beperkt meegenomen:** In de voorgestelde maatstaven zitten weinig ruimtelijke maatstaven. Wanneer we kijken naar de afwijkingen tussen het Zeeuwse gemiddelde en het landelijke gemiddelde dan zien we de grootste afwijkingen bij ruimtelijke kenmerken (totaal kernen, oppervlakte land, oppervlakte binnenwater, omgevingsadressendichtheid (OAD), inwoners stedelijk gebied). In ruimtelijke zin wijken Zeeuwse gemeenten af van de doorsnee Nederlandse gemeente.
- **Krimp:** Een tweede maatstaf die eruit springt is bevolkingskrimp. De bevolkingsgroei in Zeeland ligt aanzienlijk lager dan het landelijke gemiddelde.
- **Ouderen:** Een van de factoren die door de Zeeuwse gemeenten wordt aangedragen is dat in Zeeland meer dan gemiddeld ouderen heeft boven de 85 jaar. Deze groep zou extra kosten met zich meebrengen. In de voorgestelde maatstaven voor het verdeelmodel wordt wel al rekening gehouden met het aantal inwoners boven de 75 jaar.
- **Mantelzorgers:** Door de Zeeuwse gemeenten is het aantal mantelzorgers in de provincie genoemd als een onderscheidend kenmerk ten opzichte van andere provincies. Uit de verkenning blijkt inderdaad dat er sprake is van een betekenisvol verschil (Zeeland: 20%; Nederland: 14%).

We maken ons nu al zeer grote zorgen over de ontwikkelingen in het gemeentefonds (sociaal domein en klassiek). Er zijn nu al grote en oplopende tekorten (al met al oplopend tot € 40 á 45 miljoen in 2020 voor heel Zeeland). Juist Zeeland moet met zijn afstanden, de dubbele vergrijzing en het

ontbreken van stedelijkheid al veel kosten maken die zich in andere gebieden niet of veel minder voordoen. We denken dat dit soort *regionale* kenmerken van Zeeland onvoldoende worden vertaald in de huidige en voorgestelde verdeelcriteria van het gemeentefonds.

We hopen dat u onze inbreng en oproep serieus aandacht wilt geven om te voorkomen dat de door ons geschetste negatieve gevolgen van de beoogde herijking zich voordoen. Door het door ons gestarte verdiepend onderzoek naar een verdere onderbouwing van onze eerste analyses, kunnen wij u onze bevindingen en de mogelijke consequenties hiervan verder toelichten in een gesprek. Wij heten u dan ook van harte welkom in onze provincie om over deze voor Zeeland moeilijke financiële situatie van gedachten te wisselen, maar wij zijn uiteraard ook bereid om voor een gesprek naar Den Haag te komen.

Mocht u vragen hebben over deze brief, dan kunt u contact opnemen met de wethouders Cees van den Bos cees.vanden.bos@schouwen-duiveland.nl (06-55270863) of Jon Herselman j.herselman@kapelle.nl (06-53292483) of Marcel Stuart (ambtelijk) m.stuart@goes.nl (06-53869333).

Namens het Overleg Zeeuwse Overheden

Han Polman, voorzitter

